

Stakeholders bijeenkomst

Datum: 18 oktober 2022, 19.30-21.30

Op 18 oktober werden de zogenaamde 'stakeholders' op het stadhuis uitgenodigd om samen van gedachten te wisselen over de nieuwe erfgoedvisie. Tien erfgoedbetrokkenen kwamen op de bijeenkomst af. Zij vertegenwoordigden diverse erfgoedstichtingen zoals Reinier van Arkel, Stichting Erfgoed Vught, Isabella Groep, Van Gogh Helvoirt, De Groene Vesting, Heemkundekring Kleine Meijerij. Na een introductie over het erfgoed van Vught en de erfgoedvisie gingen de aanwezigen in groepjes aan het werk. Zij kozen per groep drie belangrijke thema's die voor hen persoonlijk de belangrijkste kernwaarden van Vught verbeeldten. Vervolgens lichtten de groepjes hun gekozen kernwaarden toe voor de hele groep. De verbanden tussen de kernwaarden werden in kaart gebracht. Zo kwamen de centrale verhaallijnen aan het licht, die als een rode draad door het erfgoed van Vught lopen en de kern vormen van de nieuwe erfgoedvisie. Hieronder leest u de belangrijkste conclusies en bijdragen.

Verbindende en identiteitsbepalende thema's:

1. Water

De strijd tegen het water en de strategische ligging ten opzichte ervan, tekenen de geschiedenis van Vught. Zo stammen alle drie de plaatsnamen Cromvoirt, Helvoirt én Vught af van Middelnederlandse woorden die verwijzen naar vochtige, drassige gebieden en de doorwaadbare plaats, waar deze dorpen hun oorsprong vinden. De hoge waterstanden zorgden voor ongemak en vroege ingrepen in het landschap, zoals de Cromvoirtse ringdijk, maar ook voor vroege economische bloei. Zo was de vroegmiddeleeuwse haven van Vught ouder dan die van Breda. Water was niet alleen vriend, maar ook vijand. Vught was meerdere keren een belangrijk strijdtoneel in de belangrijkste oorlogen van de Nederlandse geschiedenis. Fort Isabella is daar een van de vele zichtbare getuigen van. Water werd ook gezien als iets immaterieels: alle verhalen, tradities en rituelen die door de gemeenschap heen 'stromen'.

2. Strijd

Het thema 'strijd' komt ook terug in de betekenis van de strijd tussen de katholieken en de protestanten, tussen Den Bosch en Vught, en natuurlijk de vele oorlogen waar Vught het toneel van was. Men noemde de thema's verdediging / behoud ook in relatie tot behoud van normen en waarden, waar erfgoed een belangrijke rol bij kan spelen. Normen en waarden behoren ook tot het immateriële erfgoed van Vught.

3. Gelaagdheid

Vught wordt ook gezien als een zeer 'gelaagde' gemeente, waar diverse verhaallijnen uit verschillende perioden bij elkaar komen en elkaar overlappen. Als puzzelstukken vormen de verhalen één geheel, en creëren ze samen een identiteit en zorgen ze voor verbinding. Het erfgoed zelf is te zien als een puzzelstuk binnen de hedendaagse ontwikkelingen. Door het strategisch in te zetten helpt het de geschiedenis levend te houden en te versterken.

4. Natuur

De natuur in en rondom Vught werd als belangrijke waarde genoemd. Als tegenhanger van het stadse Den Bosch, kun je in Vught genieten van de rust en het groen. Ook het landschap zelf heeft erfgoedwaarde; het is als een onderlegger voor de historische ontwikkeling, en net als het water heeft het de geschiedenis van Vught gevormd en bepaald. Tegelijkertijd zijn de sporen van deze geschiedenis duidelijk in het landschap te lezen, zoals de verschillende waterwerken, polders, verkaveling en oude zandwegen.

5. Verbinding

Bovenal bestaat de gemeente Vught uit de dorpen Vught, Cromvoirt en Helvoirt. Het dorpsleven staat hier centraal. Mensen staan met elkaar in verbinding en hebben elkaar nodig. Men benadrukte dat het inzichtelijk maken van de geschiedenis ruimte biedt om gezamenlijk na te denken over de identiteit van Vught. De 'stapelings' van verhalen werd hierom ook veel genoemd als basis van de gemeenschap.

Vervolgens ging het over de vraag hoe de erfgoedvisie kan bijdragen aan een beter erfgoedbeleid. Welke praktische handvatten zijn er nodig zodat gemeente, erfgoedinstanties en burgers elkaar beter kunnen vinden en samen zorg dragen voor een beter erfgoedbeleid? De antwoorden zijn onder te verdelen in twee categorieën: samenwerking/cultuuromslag en keuzes maken.

1. Samenwerking/cultuuromslag

Er werd gepleit voor een betere samenwerking met de gemeente en meer cross-over samenwerking. Ook mist men een integraal gemeentebestuur. Men vindt dat er te weinig budget is vrijgemaakt voor de taken die de gemeente uitbesteedt aan de erfgoedinstelling. Als de gemeente haar erfgoedambities serieus neemt, en wil dat de vrijwilligersorganisaties hier een serieuze bijdrage aan leveren, mag er wel meer worden geïnvesteerd in deze verenigingen. Een herhaling van het initiatief "Dit is Vught", waar wel veel plannen op de kaart zijn gezet maar waar maar weinig van is gerealiseerd, wil men voorkomen. Momenteel ligt de continuïteit en het geheugen van het erfgoedbeleid niet binnen de gemeente, maar bij de erfgoedinstellingen. Ook wordt erop gewezen dat er al heel veel gebeurt op het gebied van samenwerking, zoals binnen het erfgoednetwerk. Het erfgoedbeleid moet breder draagvlak krijgen onder de bewoners; momenteel ervaart men te weinig besef over het erfgoed van Vught. Een bottom-up aanpak zorgt voor een breder draagvlak. Vooral moet worden geïnvesteerd in een groter draagvlak bij jeugd, wat mogelijk resulteert in aandacht en investeringen in erfgoed op een lange termijn.

De gemeenteambtenaren worden als proactief beschouwd, maar er is binnen de gemeentelijke organisatie weinig kruisbestuiving tussen erfgoed en overige domeinen. Er moet dus ook *binnen* de gemeente meer worden samengewerkt.

2. Keuzes maken

Maak het klein! Breng eerst de basis op orde, en bouw daar op door. Maak erfgoedwaardenkaarten op orde en up to date, maak duidelijke regels en beleid, en handhaaf daar op.

Hoe overtuig je de gemiddelde bewoner van het belang van erfgoed? Wijs ambassadeurs aan en investeer in erfgoedonderwijs. Kamp Vught trekt veel scholieren, ook van buiten Vught. Maak van het militair erfgoed een rode draad in het verhaal van Vught; via de tweede wereldoorlog en de andere oorlogen, zuig je de mensen als het ware het diepere verleden in.

Zorg ook voor duidelijke informatievoorziening: Waar kan ik iets vinden en bij wie? Op dit moment zijn er te veel websites actief, en is het niet duidelijk welke informatie waar te vinden is.

Kanttekeningen/ discussie

Tijdens de discussie werden de volgende belangrijkste uitdagingen gesignaleerd:

Men benadrukte dat de erfgoedvisie integraal in de beleidsplannen moet worden meegenomen, en dat niet alleen het materiële, maar ook het immateriële erfgoed aandacht verdient. Samenwerking en integratie, zowel binnen als buiten de ambtelijke setting werden genoemd als belangrijke speerpunten voor het beleid.

Tegelijkertijd werd bemerkt dat een 'bottom up' aanpak mist. Dit, terwijl de erfgoedvisie middels een participatietraject tot stand komt, waar de stakeholderbijeenkomst zelf onderdeel van uitmaakte. Het is wel gebleken dat het moeilijk is om verschillende doelgroepen te betrekken, en het veel moeite kost om veel mensen op de been te krijgen voor de participatiebijeenkomsten. In de erfgoedvisie zullen dan ook antwoorden worden geformuleerd op de vraag hoe de gemeente meer en meer diverse doelgroepen kan bereiken met het erfgoedbeleid. Te denken valt dan aan meer aandacht op scholen en bijeenkomsten in buurthuizen of wijkcentra.

Om zoveel mogelijk mensen te betrekken bij het rijke erfgoed van Vught moet worden ingezet op de verbeelding en een duidelijk, coherent beleid worden neergezet. Dus duidelijke keuzes voor specifieke en aansprekende onderwerpen, zoals oorlog en het militaire erfgoed. Ook werd gedacht aan evenementen op projectbasis. De middelen die de gemeente beschikbaar maakt moeten echter wel toereikend zijn om een ambitieus programma te realiseren.

Ten slotte werd de vraag gesteld, welke rol voor de bewoners de gemeente voor zich ziet, als het gaat om het beheer, behoud, beleid, en beleefbaar maken van het erfgoed. Zeker waar het gaat om die doelgroepen die nu buiten beeld blijven. En aangezien op élk beleidsterrein nu participatie van burgers wordt verwacht: hoe voorkom je participatiemoeite bij betrokken burgers, en dat het steeds dezelfde gezichten zijn die op de diverse bijeenkomsten hun bijdrage leveren? De gemeente wil graag integraal beleid: het zou heel veel tijd schelen, bijdragen aan grotere opkomsten per bijeenkomst én voor belangrijke kruisbestuivingen zorgen als ook de participatiebijeenkomsten een meer geïntegreerd karakter zouden hebben.